

การศึกษาโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย

นายนิวัติ คุ้มคนิสรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

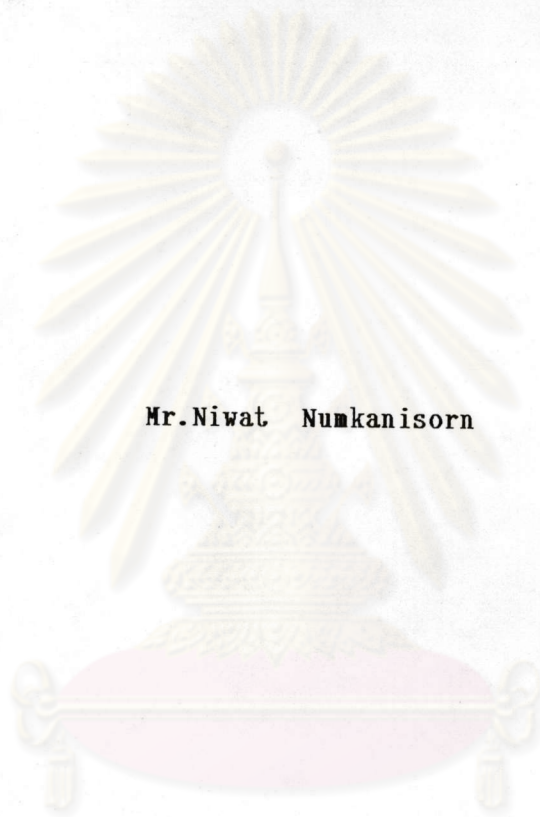
พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-936-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16725141

A STUDY OF UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION OF
THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS

Mr.Niwat Numkanisorn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-936-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย
โดย นายนิติ คุ้มคนิสรณ์
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนัช)

.....
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

.....
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

นิวัตติ ฉัมคนิสรณ์ : การศึกษาโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย (A STUDY OF UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.วรภรณ์ บวรศิริ, 286 หน้า. ISBN 974-631-936-1

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ นโยบาย สภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ตลอดจนศึกษาสภาพ และความพึงพอใจของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการและความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาในระดับต้นของมหาวิทยาลัย/สถาบันฝ่ายรับในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นโครงการที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเขินอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้เป็นอย่างดี โดยจัดสรรทุนอุดหนุนการศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

สภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโครงการนั้น ในระยะแรกประสบผลสำเร็จมาก เนื่องจากโครงการที่มีการให้ทุนการศึกษามีไม่มากนัก ประกอบกับค่าครองชีพที่ไม่สูงมาก และอาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติมาก ต่อมาเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ค่าครองชีพสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดการแย่งชิงผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐลาออกไปทำงานกับบริษัทเอกชนซึ่งให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า และผู้สมัครขอรับทุนไม่ค่อยนิยมสมัครขอรับทุนนี้ เนื่องจากมีอัตราเงินทุนอุดหนุนการศึกษาที่ไม่เพียงพอสำหรับค่าครองชีพ และมีโครงการที่ให้ทุนการศึกษาจากแหล่งอื่นจำนวนมากขึ้น

สภาพและความพึงพอใจของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการ พบว่าอาจารย์มีความพึงพอใจมาก ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดสรรทุนในสาขาที่ขาดแคลน การกำหนดคุณสมบัติของผู้รับทุนในระดับปริญญาโทและมีความพึงพอใจต่อสถาบันฝ่ายผลิต คืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการให้คำแนะนำ และเนื้อหาหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ผลของโครงการที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพอาจารย์คือ ทำให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการเพิ่มขึ้น แต่อาจารย์ส่วนใหญ่ระบุว่า หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วไม่ได้รับการติดตามผลจากโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาในระดับต้นของมหาวิทยาลัย/สถาบันฝ่ายรับ ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการ พบว่า ผู้บังคับบัญชารับรองว่าอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนิสิตนักศึกษา มีความรักและศรัทธาในอาชีพอาจารย์ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน และมีความซื่อสัตย์

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C343539 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: STUDY / UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION / THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS

NIWATNUMKANISORN : A STUDY OF UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION OF THE
MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. VARAPORN
BOVORNISIRI, Ph.D., 286 pp., ISBN 974-631-936-1

The objectives of this research were to study the development of University Development Commission, its status and problems in implementation as well as the satisfaction level of graduates and immediate supervisors of these graduates who have been awarded scholarships under this program.

It was found that this scholarship program could lesson the acute shortage of lecturers of public universities under the Ministry of University Affairs for the awards provided in areas most needed and essential to national development.

In relation to circumstance and problems in implementation, success was evident during the first phase of the program as only a small number of scholarships were offered and the cost of living then was not so high. Furthermore, being university lecturers were considered very prestigious. However, as the country economy experienced a rapid growth, the cost of living was consequently higher. Therefore, there increased the need for manpower in the area of science and technology. Some university lecturers resigned to work in the private sector which offered higher salaries and benefits. Furthermore, this program got less popular with fewer applicants because the grants provided less attractive stipends that were hardly enough to live comfortably and besides there were other sources of funds that offered a more generous terms.

With regards to satisfaction level of graduated recipients it was found that it was high for scholarship allocation and qualification criteria for master level applicants. It was also at high level on satisfaction for production institutions was thesis advisors supervision and curriculum which was applicable. The impact of the program on the staff development program was that it could increase their academic knowledge. Most instructors indicated that there was no follow-up activities from the program after graduation.

In relation to the satisfaction level of receiving universities institutions admitted that graduates under this program were knowledgeable in their areas of specialization, creative and could serve as good models for their students, processing good attitude and faith in teacher career, good relationship with colleagues and loyalty.

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณา ความอนุเคราะห์ และการสนับสนุนของ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็น และตรวจแก้ไขด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ศิริชนะ คุณสิริกุล รุณภัย ดร.อมรวิทย์ นาครทรรพ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตารัตน์ บุญชู ที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม รวมทั้งให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

กราบขอบพระคุณ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย คณบดีและผู้แทนของมหาวิทยาลัย/สถาบัน ฝ่ายผลิต ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาาระบบบริหาร ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการ และผู้บังคับบัญชาระดับต้นของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษา โดยทุนของโครงการที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย/สถาบันต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัวที่ได้ให้การสนับสนุน และเป็นแรงใจ จนกระทั่งทำให้การวิจัยสามารถสำเร็จลงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	6
ขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
สภาพภาพเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในระบบอุดมศึกษา	12
โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	26
การพัฒนาคุณภาพอาจารย์	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51

3	วิธีดำเนินการวิจัย	54
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
	การสร้างเครื่องมือ	60
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
	การวิเคราะห์ข้อมูล	63
	การแปลค่าของมาตราส่วนประมาณค่า	63
	การนำเสนอข้อมูล	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพัฒนาการของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	66
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษานโยบาย สภาพและปัญหาในการดำเนินงานของ โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	133
	ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาโดยทุนของ โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	138
	ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความของผู้บังคับบัญชาระดับต้นของมหาวิทยาลัย/สถาบัน ฝ่ายรับที่มีต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของ โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	158
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	169
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	169
	วิธีดำเนินการวิจัย	160
	สรุปผลการวิจัย	173
	อภิปรายผลการวิจัย	199
	ข้อเสนอแนะ	201

ราชการอ้างอิง	202
ภาคผนวก	204
ภาคผนวก ก. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	206
ภาคผนวก ข. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย	235
ประวัติผู้วิจัย	286

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกตามคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการ	14
2. ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย สาย ก. จำแนกตามมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ตำแหน่งทางวิชาการ และเพศ	15
3. จำนวนอาจารย์ที่ลาออก ในปีงบประมาณ 2536 จำแนกตามมหาวิทยาลัย/สถาบัน	17
4. จำนวนอาจารย์ที่ลาออกในปีงบประมาณ 2536 จำแนกตามมหาวิทยาลัย/สถาบัน และสาขาวิชาจำแนกตาม ISCED	18
5. ตำแหน่งอาจารย์ประจำที่มีคนครอง จำแนกตามมหาวิทยาลัย/สถาบัน	20
6. จำนวนอาจารย์ในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ตามมติคณะรัฐมนตรี จำแนกตามสาขาวิชาที่ขาดแคลน ตำแหน่ง และอัตราว่างที่มีเงินและไม่มีเงิน	21
7. กลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัย/สถาบันที่มีอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ปฏิบัติราชการอยู่	57
8. จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างประชากร	62
9. การใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524)	77
10. การใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)	101
11. การใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534)	109

ตารางที่	หน้า
12. การกำหนดอัตราเงินอุดหนุนการศึกษาของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	115
13. อัตราการปรับปรุงการเบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงการศึกษาที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงการคลัง	116
14. มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เสนอขอเป็นฝ่ายผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มคณิตศาสตร์	119
15. มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เสนอขอเป็นฝ่ายผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มวิทยาศาสตร์	120
16. มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เสนอขอเป็นฝ่ายผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มเภสัชศาสตร์	123
17. มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เสนอขอเป็นฝ่ายผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์	125
18. มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เสนอขอเป็นฝ่ายผลิตเพิ่มขึ้น กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ	128
19. การใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539)	131
20. สถานภาพของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	138
21. เหตุผลสำคัญที่ผู้สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการตัดสินใจสมัครรับทุน	145
22. ความพึงพอใจต่อวีซีดำเนินงานของโครงการ	147
23. ความพึงพอใจต่อสถาบันฝ่ายผลิต	153
24. ความพึงพอใจต่อผลของโครงการที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพอาจารย์	154
25. ความพึงพอใจต่อผลของโครงการที่ทำให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัย	155
26. ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการพบเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ	156

27. สถานภาพของผู้บังคับบัญชาระดับต้นของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาโดยทุนของโครงการ	158
28. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ	161
29. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านความรู้ ความสามารถพิเศษ	163
30. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านบุคลิกภาพ	164
31. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านมนุษยสัมพันธ์	165
32. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ อาจารย์	166
33. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในด้านคุณธรรมและ ความประพฤติ	167
34. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาพรวม	168

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1. ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย 38

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย